

Гуцаленко Оксана Олександрівна
кандидат економічних наук,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Вінницький національний аграрний університет

Гуцаленко Оксана Александровна
кандидат экономических наук,
доцент кафедры финансов, банковского дела и страхования
Винницкий национальный аграрный университет

Gutsalenko Oksana
Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Associate Professor of the Finance, Banking and Insurance Department
Vinnitsia National Agrarian University

АСПЕКТИ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

АСПЕКТЫ ФИНАНСОВОЙ БЕЗОПАСНОСТИ УКРАИНЫ В КОНТЕКСТЕ ЕВРОИНТЕГРАЦИИ

ASPECTS OF FINANCIAL SECURITY OF UKRAINE IN THE CONTEXT OF EURO INTEGRATION

Анотація. Проаналізовано сучасний стан та тенденції, характерні аспектам фінансової безпеки України в рамках європейського вектора та визначення можливих подальших перспектив розвитку країни, як держави прагнучої до європейської співдружності.

Розглянуто ряд аспектів щодо рівня фінансової незалежності України, характеру фінансово-кредитної політики, яку вона проводить, політичний клімат у країні, рівень законодавчого забезпечення функціонування фінансової сфери.

Зокрема, згруповано ряд аналітичних даних, за допомогою яких сформовано уявлення щодо стану фінансової безпеки країни, шляхом дослідження ступеня фінансової захищеності суб'єктів господарювання різних рівнів та здатності фінансової системи забезпечити ефективне функціонування економічної системи, а також сталі та стабільне її економічне зростання.

Досліджено, в динаміці, рівень зовнішнього боргу України у порівнянні з обсягом ВВП, обсяг прямих іноземних інвестицій в Україну в загальному та в розрізі країн-членів Європейського Союзу в економіці України, рівень тіньової економіки за видами економічної діяльності, а також рівень інфляції.

Окреслюється аспекти певних процесів, що характерні діяльності України в межах країни та її зовнішньоекономічних відносин. Визначено відсутність чіткої переліку способів та заходів, ресурсного потенціалу та засобів, за допомогою яких реально досягнути оптимум у визначенні та реалізації інтеграційної стратегії України, шляхом об'єднання у комплекс максимізацію сильних сторін та можливостей з мінімізацією слабких сторін та загроз.

На базі проведеного аналізу ряду зовнішніх та внутрішніх факторів впливу на стан фінансової безпеки країни, з'ясовано, що сприятиме оптимізації рішень, розставленню пріоритетів, забезпечуючи визначення чіткої орієнтації щодо евентуально-перспективного фінансово-економічного розвитку держави з ефективним їх абсорбуванням.

Ключові слова: інтеграція, євроінтеграція, ЕС, глобалізація, фінансова безпека.

Аннотация. Проанализировано современное состояние и тенденции, характерные аспектам финансовой безопасности Украины в рамках европейского вектора и определения возможных дальнейших перспектив развития страны как государства, стремящегося в европейское содружество.

Рассмотрен ряд аспектов по уровню финансовой независимости Украины, характера финансово-кредитной политики, которую она проводит, политический климат в стране, уровень законодательного обеспечения функционирования финансовой сферы.

Сгруппирован ряд аналитических данных, с помощью которых сформировано представление о состоянии финансовой безопасности страны, путем исследования степени финансовой защищенности субъектов хозяйствования различных уровней и способности финансовой системы обеспечить эффективное функционирование экономической системы, а также постоянный и стабильный ее экономический рост.

Показано, в динамике, уровень внешнего долга Украины по сравнению с объемом ВВП, объем прямых иностранных инвестиций в Украину в общем и в разрезе стран-членов Европейского Союза в экономике Украины, уровень теневой экономики по видам экономической деятельности, а также уровень инфляции.

Определяется аспекты определенных процессов, которые характерны деятельности Украины в пределах страны и ее внешнеэкономических отношений. Определены отсутствие дефиниций четкого перечня способов и мер, ресурсного потенциала и средств, с помощью которых реально достичь оптимум в определении и реализации интеграционной стратегии Украины, путем объединения в комплекс максимизацию сильных сторон и возможностей с минимизацией слабых сторон и угроз.

На основе проведенного анализа ряда внешних и внутренних факторов влияния на состояние финансовой безопасности страны, выяснено, что будет способствовать оптимизации решений, расстановке приоритетов, обеспечивая определение четкой ориентации по эвентуальный-перспективного финансово-экономического развития государства с эффективным их абсорбирования.

Ключевые слова: интеграция, евроинтеграция, ЕС, глобализация, финансовая безопасность.

Summary. The current state and trends characteristic of aspects of Ukraine's financial security within the framework of the European vector are analyzed and the possible future prospects of the country's development as the state aspiring to the European Commonwealth.

A number of aspects regarding the level of financial independence of Ukraine, the nature of the financial and credit policy it conducts, the political climate in the country, and the level of legislative support for the functioning of the financial sector are considered. In particular, a number of analytical data have been grouped together to formulate an understanding of the state of financial security of the country by studying the degree of financial security of economic entities of different levels and the ability of the financial system to ensure the effective functioning of the economic system, as well as its stable and stable economic growth.

In dynamics, the level of external debt of Ukraine in comparison with the volume of GDP, the volume of direct foreign investments in Ukraine in general and in terms of the countries of the European Union in the economy of Ukraine, the level of the shadow economy by types of economic activity, as well as the level of inflation have been researched.

The aspects of certain processes characteristic of Ukraine's activities within the country and its foreign economic relations are outlined. There is a lack of definition of a clear list of methods and measures, resource potential and means by which it is possible to achieve the optimum definition and implementation of the integration strategy of Ukraine by integrating into the complex the maximization of strengths and opportunities with minimization of weaknesses and threats.

Based on the analysis of a number of external and internal factors influencing the state of financial security of the country, it has been found that it will facilitate the optimization of decisions, prioritization, ensuring the definition of a clear orientation towards the eventual-perspective financial and economic development of the state with its effective absorption.

Key words: integration, European integration, EU, globalization, financial security.

Постановка проблеми. Загальна спрямованість України до сучасної економічної глобалізації у аспекті концептуальних та соціально-економічних основ, ціленаправленість до формування стійкого рівня фінансової безпеки країни, актуалізує необхідність аналітичних досліджень щодо стану її фінансової безпеки та можливими перспективами стати однією із країн-членів Європейського Союзу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням проблем та перспектив фінансової безпеки країни займається ряд науковців та практиків [3, 7], враховуючи особливості, характерні європейській інтеграції України та збереженням її фінансово-еко-

номічного стану та подальших перспектив її міжнародної інтеграції [1] та побудови фундаменту сталої економіки у глобалізаційному аспекті. Динамічні зміни хиткого соціально-економічного становища України потребують періодичних досліджень, з метою визначення та дотримання максимальних перспектив та переваг для можливих позитивних зрушень.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Проблемним та основним завданням виступає необхідність конкретизації абстрактного чи перспективно-номінативного характеру напряму розвитку України, у її прагненнях та визначення відповідності обраного вектора розвитку України до країни-члена

Європейського Союзу, шляхом дослідження ступеня фінансової захищеності суб'єктів господарювання різних рівнів та здатності фінансової системи забезпечити ефективне функціонування економічної системи, а також стале та стабільне її економічне зростання.

Виклад основного матеріалу. Обраний курс стрімкої інтеграції України до європейської співдружності сприяє значним змінам фінансової системи, значний вплив на яку має саме фінансова безпека.

Україна — територіально європейська держава та має значні наміри у своїй суті бути нею повноправно й у фінансово-економічному розумінні. Динамічні економічні, соціальні та фінансові фактори мають прямий вплив на фінансову безпеку країни та визначають можливі напрями щодо спрямування її подальшого розвитку. Таким чином, постає необхідність у аналізі ряду факторних ознак та контролі їх зміни, визначенні актуальності їх розгляду та формуванню чіткої динаміки аспектів фінансової безпеки України в контексті впливу євроінтеграційних процесів.

Фінансова безпека являє собою захищеність фінансових інтересів суб'єктів господарювання на усіх рівнях фінансових відносин; забезпеченість домашніх господарств, підприємств, організацій і установ, регіонів, галузей, секторів економіки держави фінансовими ресурсами, здатність фінансової системи забезпечити ефективне функціонування економічної системи та стале економічне зростання [10].

Фінансову безпеку будь-якої держави визначають такі фактори [4; 62]:

1) рівень фінансової незалежності (при цьому велике значення має розмір зовнішньої фінансової допомоги з боку міжнародних фінансових інституцій, економічних угруповань, урядів окремих країн, обсяг іноземних інвестицій у національну економіку);

Найбільш значущими досягненнями економіки у фінансово-економічному аспекті слід відзначити:

- 1) Отримання четвертого траншу МВФ у обсязі \$1 млрд на початку квітня 2017 року, завдяки якому Україна провела необхідні реформи і змогла поповнити золотовалютні резерви, що дало змогу відстрочити дефолт, стабілізувати макроекономічну ситуацію та підвищивши довіру партнерів, інвесторів та донорів до країни.
- 2) Розміщення єврооблігацій. Завдяки виходу у вересні на ринок зовнішніх запозичень Україна уперше з 2015 року залучила \$3 млрд. Дана операція зменшить навантаження на державний бюджет із погашення державного боргу у наступних роках. Також цей факт свідчить про часткове відновлення довіри іноземних інвесторів до України.

3) Кроки уряду по диверсифікації експорту з метою зменшення залежності експортерів від волатильності традиційних ринків та забезпечення стабільного надходження валюти до країни. Цьому сприяло прийняття експортної стратегії «Дорожня карта стратегічного розвитку торгівлі 2017–2021» у кінці березня 2017 року, набуття чинності у повному обсязі Угоди про асоціацію між Євросоюзом та Україною з початку вересня 2017 року, регіональна конвенція про пан-Євро-Середземноморські преференційні правила походження, розвиток торгівельних відносин з Канадою. Наразі ведуться переговори про укладення угод щодо вільної торгівлі з Ізраїлем і Туреччиною.

Варто зазначити, що експортного потенціалу Україні не бракує. За оцінкою FAO, за результатами 2017/18 МГ вона скоротить зовнішні відвантаження пшениці до 16,5 млн тонн після 18, 083 млн тонн в минулому сезоні, що, тим не менш, дозволить їй зберегти 6 сходинку рейтингу експортерів зернових [11].

Високі показники експорту за зазначеними культурами, забезпечуються високою продуктивністю роботи та інтенсивним виробництвом у агропромисловому комплексі України, який гарантує виробництво конкурентоспроможної сільськогосподарської продукції на світовому рівні, що здатен підвищити обсяги виручки. Зокрема за рахунок експорту Україною на зовнішні ринки аграрної продукції:

- зернових культур, які займають друге місце у попередніх періодах та перше у 2017 році;
- сухого молока, що забезпечує шосте місце серед світових експортерів;
- валове річне виробництво меду в Україні, яке перевищує 70 тисяч тонн та зберігає за країною перше місце у Європі і третє у світі [7];
- за даними експертів Центру підтримки експорту при УСПП, за підсумками 9 місяців 2017 р. зростання обсягу експорту овочів з України склало 104% в порівнянні з аналогічним періодом минулого року і сягнуло 43,7 млн дол.
- Істотно зросли поставки картоплі –113% і огірків — 53%. Однією з перспективних нішевих культур для експорту є часник, обсяг поставок якого за кордон зріс у 2017 році на 48% [9];
- За підсумками 2017 р. Україна експортувала продукції АПК на суму \$17,8 млрд. Цей результат займає друге місце за всю історію незалежності, поступившись лише обсягам експорту у \$17,9 млрд досягнутим у 2012 р. А з урахуванням казеїну, альбумінів, шкур, хутра, вовни тощо експорт минулого року сягнув майже \$18,0 млрд. [12].

Таким чином, Україні властивий потужний експортний потенціал та значні перспективи, особливо при умовах нарощування виробництва за рахунок ефективного використання земельних ресурсів.

4) Відносна дерегуляція бізнесу у 2017 році, особливо у будівельній галузі, і оптимізація фіскальної політики разом з поліпшенням сервісного обслуговування платників податків, зокрема через впровадження електронної системи повернення ПДВ, значно збільшила податкову базу, забезпечивши профіцит державного та місцевих бюджетів, та сприяла зменшенню частки тіньової економіки [13; 13].

Частка тіньової економіки країни таки зменшилась у 2016 році, порівняно з 2015 роком. У розрізі видів економічної діяльності (рис. 1), рівень тіньової економіки властиве скорочення. Зокрема, у добувній промисловості, він скоротився протягом аналізованого періоду на 8%, у операціях з нерухомим майном — на 5%, у переробній промисловості — на 9% у сфері транспорту, складського господарства, поштової та кур'єрської діяльності — на 6%, у фінансовій та страховій діяльності — на 5%, серед оптової та роздрібною торгівлі — на 11%, у будівництві — на 7%, а у сільському та рибному господарстві — на 3%. За попередніми розрахунками Мінекономрозвитку, у I півріччі 2016 року рівень тіньової економіки склав 38% від офіційного ВВП, що на 4 відсоткових

пункти менше порівняно з показником відповідного періоду 2015 року [14].

При розмірах тіньового сектору у 30% ВВП настає критична межа, перевищення якої свідчить про функціонування у країні відтворювальної системи тіньових економічних відносин [2].

Зниження рівня тіньової економіки сприяє позитивним змінам та зміцненню фінансової безпеки країни. У результаті детінізації покращився інвестиційний клімат і Україна піднялась на 76 сходинку у рейтингу Doing Business-2018. Inside Ukraine 74 [13; 13].

За даними представництва України при Європейському Союзі та Європейському співтоваристві з атомної енергії [16] станом на кінець 2016 року загальний обсяг прямих іноземних інвестицій в економіку України досяг 47777,2 млн дол. США. Протягом 2016 року в економіку України країнами світу було інвестовано 4405,8 млн дол. США.

Загальний обсяг інвестицій з країн ЄС в економіку України склав 35014,3 млн дол. США, що складає 73,3% від загального обсягу інвестицій в економіку нашої держави (у порівнянні з 2015 р. цей показник становив 33042,3 млн дол. США або 76,2% від загального обсягу). Протягом 2016 року в економіку України країнами ЄС було інвестовано 1972 млн дол. США.

Обсяг прямих інвестицій (акціонерного капіталу) з країн ЄС в економіку України протягом 2010–2016

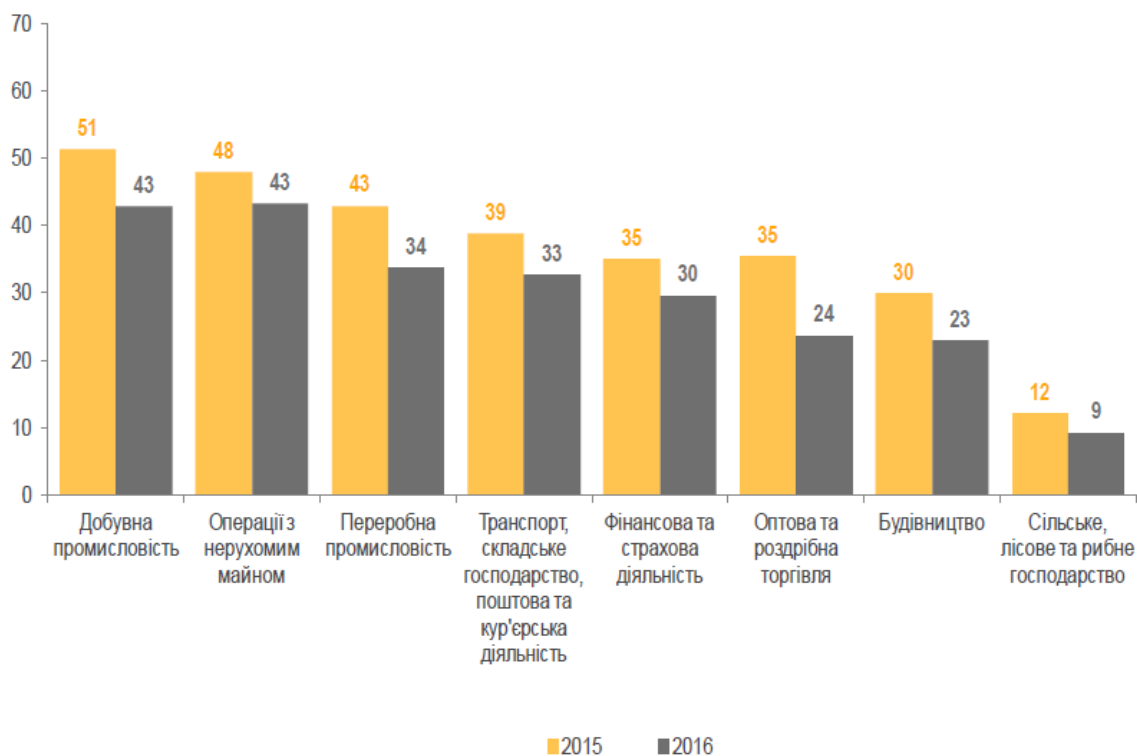

Рис. 1. Рівень тіньової економіки за видами економічної діяльності, % від офіційного обсягу ВДВ відповідного ВЕД [15]

років (рис. 2) свідчить про динамічне зростання обсягу вкладених прямих іноземних інвестицій в Україну з 2010 р. по 2014 р. Найбільший обсяг надходження інвестиційних ресурсів припадає на 2014 р., величина приросту яких, у порівнянні з 2010 р становить 37,69%. Протягом останніх трьох років обсягу прямих інвестицій властивий значний спад. Так, обсяг прямих інвестицій у 2015 р., порівняно із попереднім 2014 р. — він зменшився на 24%, попри приріст на 4,36% обсягу інвестицій, порівняно з 2010 р. У 2016 р. обсяг прямих іноземних інвестицій зменшився на 8,7 млрд дол. США, що становить 3,33%.

Основними інвесторами в українську економіку серед країн-членів Європейського Союзу в 2016 році були Кіпр — 427,7 млн дол. США, що складає 21,7% від загального обсягу інвестицій; Великобританія — 403,9 млн дол. США (20,5% від загального обсягу), Нідерланди — 255 млн дол. США (12,9% від загального обсягу); Австрія — 249,9 млн дол. США (12,7%); Італія — 209,9 млн дол. США (10,6%); Угорщина — 187,6 млн дол. США (9,5%); Німеччина — 75,2 млн дол. США (3,8%). Дані представництва України при Європейському Союзі та Європейському співтоваристві з атомної енергії [16].

На нашу думку, даний обсяг прямих іноземних інвестицій та динаміка рівня тіньової економіки за

видами економічної діяльності характеризуються обернено пропорційною залежністю.

Так, Козак Л. С. [5], аналізуючи обсяги та структуру прямих іноземних інвестицій в Україну, перше місце надає Кіпру у 2014 р. (38,5%), проте, вважає, що це не означає, що ця маленька країна має великий інтерес в інвестування України, велика кількість інвестицій пов'язана з корупційними схемами під видом інвестицій [5; ст. 112]. Думку науковця варто врахувати, оскільки обсяг прямих іноземних інвестицій (акціонерного капіталу) з України в економіку країн світу склав 6233,4 млн дол. США, у т.ч. у країни ЄС — 6014,4 млн дол. США, що становить 96,5% від загального обсягу українських інвестицій. Зокрема, серед країн-членів ЄС переважна більшість прямих українських інвестицій була спрямована в економіку Кіпру — 5824,5 млн дол. США, що склало 96,8% від загального обсягу прямих інвестицій в країни ЄС, Латвії — 70,5 млн дол. США (1,2%) та Польщі — 50,6 млн дол. США (0,8%) [16].

Таким чином, найвищі показники щодо одержаних прямих інвестицій Україною, характерні саме для Кіпру, як і обернене зовнішнє інвестування з України теж до Кіпру. Привабливим для взаємобміну інвестицій є саме Кіпр, як офшорна зона.

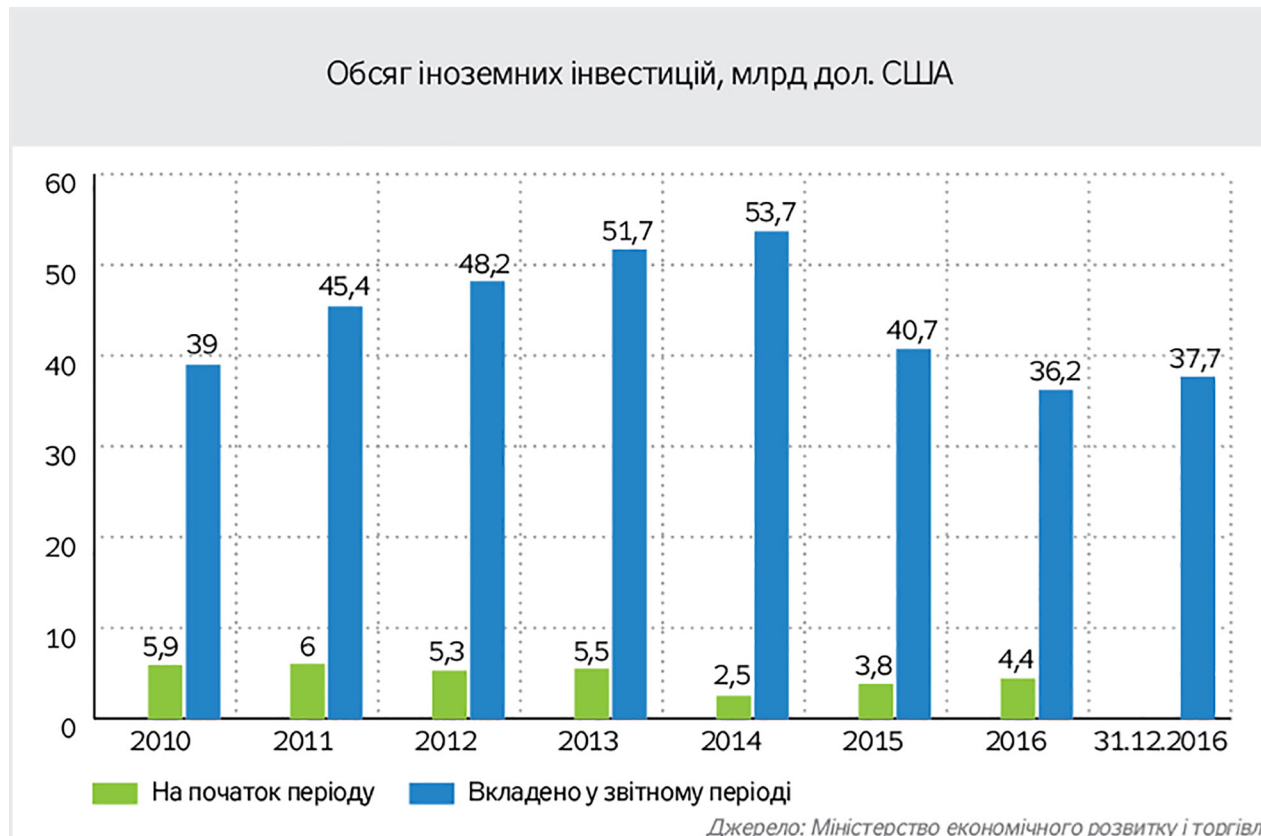

Рис. 2. Обсяг прямих іноземних інвестицій у Україну, млрд дол. США, 2010–2016 рр. [17]

А ось Німеччина і Нідерланди — це більш реальні інвестори, які зацікавлені вкладати в нового партнера ЄС. Дані щодо інвестицій 2015 р. характеризуються зменшення загального обсягу інвестицій на 3,6 млрд, ця тенденція спостерігається по всім країнам, крім Нідерландів, які інвестували на 8 млн більше. У 2016 році ситуація значно покращилась, проте збільшення інвестування відбулось не з боку ЄС, а від інших іноземних інвесторів — 11,9 млрд, а загальна кількість інвестицій сягнула майже 45 млрд. Інвестиції Нідерландів зросли на 661 млн, а кількість інвестицій з боку Німеччини майже не змінилась (більше на 42 млн.), також збільшились інвестиції Австрії — на 275,5 млн., Угорщини — 48,5 млн, інші залишили схожі об'єми інвестицій [5; 112].

Велику частку прямих іноземних інвестицій було зосереджено на підприємствах промисловості — 17,5 млрд дол. (31,7%), зокрема переробної — 14,3 млрд дол. США. В установах фінансової та страхової діяльності акумульовано 14,9 млрд дол. США (26,9% загального обсягу) прямих інвестицій, у підприємствах з оптової та роздрібною торгівлі, ремонту автотранспортних засобів і мотоциклів — 6,7 млрд дол. (12,1%), в організаціях, що здійснюють операції з нерухомим майном, — 4,2 млрд дол. США (7,6%) [16].

Зростання обсягу прямих іноземних інвестицій в Україну свідчить, не лише про довіру іноземно-

го інвестора, а й про зменшення тиску податкової (фіскальної) системи, а також про відсутність жорсткої системи контролю фіскальною службою та динамічне зростання інфляційних процесів, що мінімізує доходи від депозитних платежів, незалежно від привабливих банківських ставок.

2) характер фінансово-кредитної політики (як внутрішньої, так і зовнішньої), яку проводить держава;

Щодо зовнішньої політики держави, у березні 2015 року Україна і МВФ підписали меморандум про економічну і фінансову політику, яку країна має проводити у межах програми EFF. Всього програмою передбачено отримання Україною близько \$17 млрд, з яких вже виділено \$7,7 млрд. [19].

Сукупний державний (прямий) і гарантований державою борг України у грудні 2017 року скоротився на 0,03%, або на \$0,03 млрд. — до \$76,31 млрд. [19]. В 2018 році платежі з погашення державного боргу заплановані в обсязі 175,725 млрд гривень, з яких 114,024 млрд гривень або 64,9% становлять платежі за внутрішнім боргом, а 61,701 млрд гривень або 35,1% — платежі за зовнішніми боргами. Погашення зобов'язань перед МВФ на поточний рік заплановано в обсязі 43,795 млрд гривень, перед МБРР — 8,337 млрд гривень, перед ЄБРР — 3,817 млрд гривень.

Обсяг платежів з обслуговування держборгу на 2018 рік прогнозується в сумі 130,2 млрд гривень, з яких 79,34 млрд гривень або 60,9% — платежі

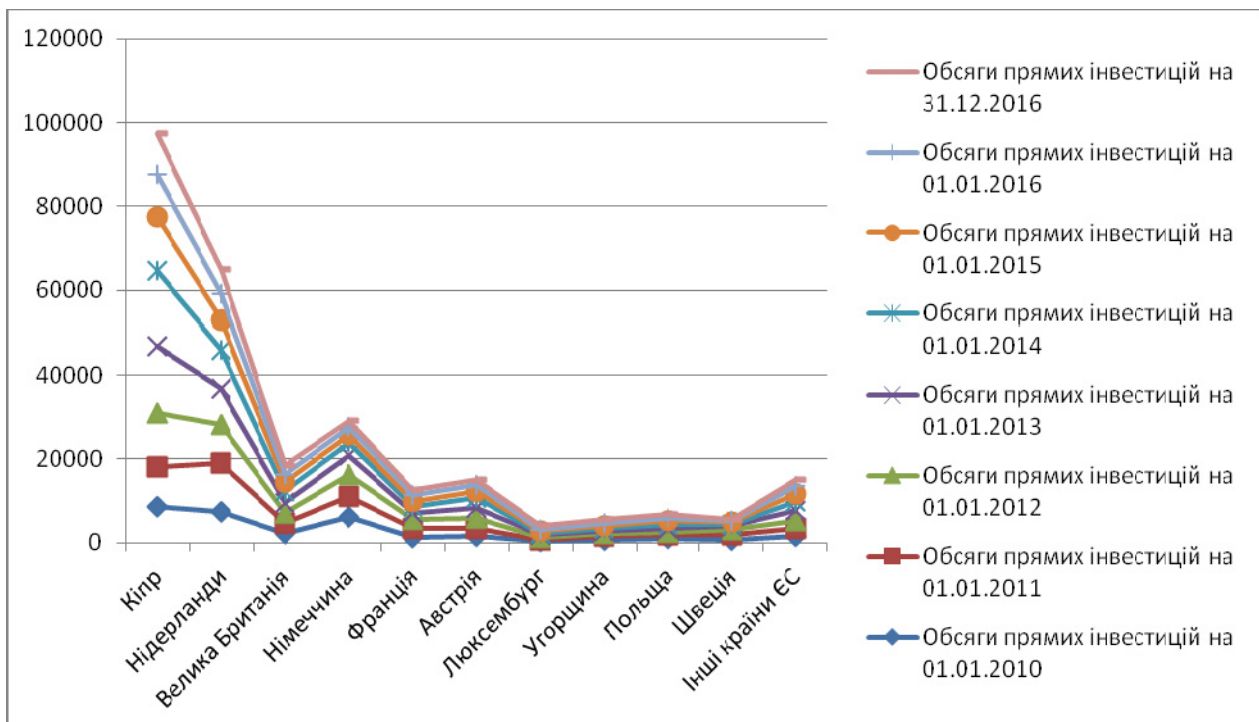

Рис. 3. Обсяг прямих інвестицій (акціонерного капіталу) з країн ЄС в економіці України за 2010–2016 роки (без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим і м. Севастополя, за 2014–2016 рр. — також без частини зони проведення антитерористичної операції), [18]

за внутрішнім боргом, 50,860 млрд гривень або 39,1% — платежі за зовнішніми боргами. В тому числі за реструктуризованими єврооблігаціями 2015 року Україна має виплатити 27,31 млрд гривень, за єврооблігаціями 2017 року — 6,66 млрд гривень, за кредитами МВФ і МБРР — відповідно 5,2 млрд гривень і 3,11 млрд гривень.

ЄС виділить макрофінансову допомогу Україні лише після відновлення програми МВФ [20]. В свою чергу МВФ висунув чотири вимоги до України [21] для отримання наступного траншу: прийняти закон про приватизацію; забезпечити прозорий продаж держактивів; створити антикорупційний суд; врегулювати питання з цінами на газ. Також вимогою була вже прийнята пенсійна реформа. Представник МВФ зазначив, що Україна вже виконала програму на 2/3, тому нею було отримано 12,5 млрд доларів [21].

Номінальному ВВП, як показнику загального обсягу виробництва у фактичних цінах даного року (рис. 4), не властива постійна конкретна динаміка. Характерним є, як зростання величини ВВП протягом 2009–2013 років, так і спад у 2014 р., після якого Україні не вдалось досягнути найменших значень, властивих періоду з 2007 по 2013 р.

Фінансовій безпеці країни властивий небезпечний дисбаланс, попри те, що частка держави в загальному ВВП залишається близько 11%, а державні банки контролюють понад половину загальних банківських активів [24].

3) політичний клімат у країні у 2017 році характеризується, як переломний у відносинах України та ЄС. Сприятлива політична ситуація в Нідерландах та Франції, попри відсутність перспективи

зближення подальших відносин з Брюсселем [22] зберігає невизначене положення України.

Серед основних досягнень України, відзначають:

1. Продовження співпраці з МВФ з точки зору макроекономічної стабільності, так і співпраці, як з донором. Вимоги МВФ залишаються головним стимулом політичної дії нинішньої української влади, яка змушена виконувати взяті на себе зобов'язання [27; 2].
2. Торговельні преференції, закріплені на три роки, є плюсом для України. Позбавлення при експорті митного очищення певних товарів, підвищує конкурентоспроможність українських товарів на європейському ринку [23].
3. Ратифікація Угоди про асоціацію між Україною та ЄС на три роки.
4. Отримання Україною безвізового режиму [27; 10], [24].
5. Точковий прогрес у реформах у 2017 році, зокрема:

- пенсійна реформа — осучаснення пенсій та стабілізація солідарного (першого) рівня пенсійної системи;
- освітня реформа — нові принципи навчання та управління школами, підвищення престижності професії, розвиток інклюзивної освіти;
- медична реформа — сучасна модель фінансування охорони здоров'я, в якій гроші ходять за пацієнтом;
- електронні довірчі послуги (набере чинності в листопаді 2018 року) — електронні інструменти ідентифікації, які полегшують ведення бізнесу та вихід на міжнародний рівень;
- міжнародні стандарти фінансової звітності — прозора та зрозуміла фінансова звітність приватних

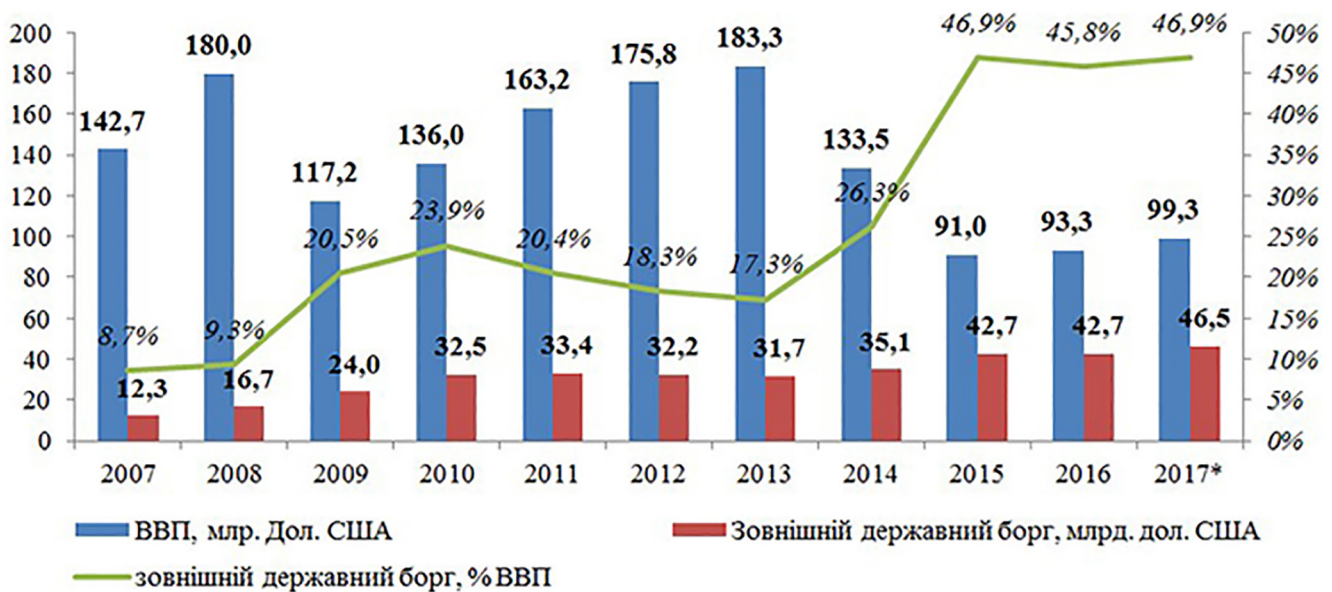

Рис 4. Номінальний ВВП і зовнішній борг України, 2008–2017 роки, млрд дол. США [25]

та державних компаній для іноземних інвесторів, держави, громадськості;

– законодавче унеможливлення безпідставного тиску з боку правоохоронних органів на осіб, права чи законні інтереси яких обмежуються під час досудового розслідування [27; 2], [13].

До негативних тенденцій діяльності варто віднести:

1. Корупція, відсутність реформ, а також погіршенням відносин майже з усіма сусідами.

2. Негативний торговельний баланс.

3. Нерозвиненість банківського сектору.

4. Посилення інфляційних процесів [27; 14–15], [13].

5. Більшість антикорупційних органів сьогодні є дискредитованими як в очах суспільства, так і в очах західних партнерів. Їх діяльність має низьку ефективність, а політичний вплив на них з кожним роком зростає. Єдиним органом, який сьогодні більшою мірою залишається не підконтрольним українському політичному істеблішменту є НАБУ.

6. Питання створення антикорупційного суду залишається не вирішеним, електронне декларування повністю провалене, нівельований також конкурсний підхід до відбору керівників державних органів. Політична воля влади до боротьби з корупцією стрімко котиться до нуля. Гучні корупційні справи так і не мають свого логічного продовження. Старі й нові топ-корупціонери залишаються безкарними [27; ст. 3].

4) рівень законодавчого забезпечення функціонування фінансової сфери.

В 2017 р. Україна вичерпала рамки максимального зближення з ЄС. Цьогорічний саміт Східного партнерства показав, що ЄС не готовий виходити за межі існуючих механізмів співпраці з Україною. А в 2018 р. не варто очікувати більш інтенсивної співпраці між Україною та ЄС [13; 11].

Пропонується декілька сценаріїв розвитку відносин між Україною та ЄС [1]

1. За негативним сценарієм в Україні спостерігатимуться наступні тенденції у відносинах з ЄС:

– замороження контактів на найвищому рівні на невизначений період;

– запровадження санкцій (всеохоплюючих або цільових);

– міжнародна ізоляція України загалом.

2. Згідно з думкою експертів, найбільш вірогідним сценарієм є збереження статусу-кво — 67% експертів із аналітичних центрів країн ЄС не вірять в те, що відносини між Україною та ЄС зміняться після парламентських виборів, а у майбутньому матимуть місце наступні процеси:

– ратифікація Угоди про асоціацію відкладатиметься на невизначений період;

– Європейський Союз знову й знову буде звертати увагу на порушення демократичних стандартів, що матимуть місце в Україні;

– українська влада й надалі продовжуватиме запевняти Брюссель у відданості європейській інтеграції та верховенству права.

У Європейському Союзі існує система фінансових критеріїв (відповідно до Маастрихських угод), яким повинні відповідати країни-учасниці та кандидати на вступ [8]. Варто врахувати, що термін дії Маастрихського договору минув у 2002 р. [28].

Країни, що підписали Маастрихський договір, виділили 5 критеріїв для країн-претендентів на вступ до ЄС (Маастрихські критерії) [28]:

1) дефіцит державного бюджету не має перевищувати 3% ВВП;

Дефіцит бюджету на 2016 рік визначено у розмірі 3,7% прогнозного ВВП проти 4,1% ВВП в 2015 році [6].

з 2012 по 2014 р. частка бюджетного дефіциту у ВВП значно перевищує нормативне значення. У наступному році бюджетний дефіцит зменшився до 45150,5 млн грн., обсяг ВВП зріс до 1979458 млн грн., (але, на жаль, за допомогою переважно інфляційних джерел). В сукупному результаті дані зміни призвели до стрімкого зменшення питомої ваги дефіциту бюджету у ВВП країни з 4,98% у 2014 р. до 2,28% у 2015 році. У 2016 році ВВП країни продовжує зростати, але разом з тим зростає і бюджетний дефіцит, що призвело до збільшення частки дефіциту у ВВП до 2,94% [23].

2) державний борг повинен складати менше 60% ВВП. Вищенаведений аналіз свідчить, що державний борг досяг 46,9% (рис. 4). Поряд з цим, 77,03 млрд дол. США сума державного боргу на 31 вересня 2017 р. [27]. а 99,03 млрд дол. США величина ВВП. Таким чином, відсоток державного боргу 77,78%, що однозначно перевищує зазначену умову на 17,78% та свідчить про високий ступінь загрози фінансовій безпеці країни.

3) держава протягом 2-х років повинна брати участь у механізмі валютних курсів та підтримувати курс національної валюти в заданому діапазоні. Щодо дотримання стабільного курсу національної валюти, можемо стверджувати про його недотримання, оскільки купівельна спроможність громадян знизилась;

4) рівень інфляції не має перевищувати 1,5% середнього значення трьох країн-учасниць ЄС з найбільш стабільними цінами;

Рівень інфляції України є значно вищим, як за показники окремих країн-членів ЄС, так і комплексного значенні по Євросоюзу (рис. 5).

Очевидним є, характерне Україні значення інфляції, спрогнозоване у розмірі 11,2% на кінець 2017 року. Графік наводить різке зменшення показника інфляції в Україні у 2016 р., (13,9%), порівняно з 2015 р. (48,7%).

б) довгострокові відсоткові ставки по державним облігаціям не мають перевищувати 2% середнього значення відповідних ставок в країнах з найнижчою інфляцією. У той же час зобов'язання за доларовими облігаціями досягають 5,8% річних, а доходність облігацій у гривнях — 16,5% [31]. Як бачимо, наявне значне перевищення довгострокових відсоткових ставки по державним облігаціям, зокрема у доларах — ставка вища норми на 3,8%, а у облігаціях у гривнях — на 14,5% вище. При цьому, дана ставка характерна як довгостроковим, так і короткостроковим ставкам по державним облігаціям.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Сильною стороною розглянутих аспектів фінансової безпеки в контексті євроінтеграції є визначення перспективного напрямку розвитку країни, який забезпечує експортний потенціал. Україні, як аграрній державі, варто сприяти розвитку фінансового стану підприємств, завдяки ефективному нарощенню обсягів виробництва аграрної продукції. Джерелами

фінансових ресурсів для чого вбачаємо інвестиції, які надходять з країн-членів ЄС.

Слабкою стороною фінансової безпеки країни в рамках європейського вектора є наявність значної суми зовнішнього боргу, хитка позиція національної валюти, низький рівень зростання ВВП, дефіцит бюджету, корупція, низький рівень життя населення та демократичної свободи.

Необхідно вирішити низку проблем, що сприятимуть зростанню ступеня фінансової безпеки окремих макроекономічних суб'єктів. Зокрема, значної фінансової підтримки потребують товаровиробники.

Можливостями для подальших досліджень на посилення безпеки країни є переймання досвіду зарубіжних країн щодо оцінки макроекономічних показників країни, які характеризуватимуть стан фінансової безпеки, а також сприятимуть формуванню переліку властивих фінансовій безпеці країни характеристик, враховуючи зовнішні та внутрішні процеси, як фактори впливу. Даний підхід забезпечить процес контролю та визначення напряму ефективних змін, а також дефініції їх результативності.

Загрозами для української економіки є те, що умови сталої економіки динамічно та безперервно змінюються, а ринкова економіка, важливим атрибутом якої являється конкуренція, спонукають подальшу трансформацію економічних процесів України, на нашу думку до гібридних характеристик фінансової системи та фінансової безпеки держави. Дані аспекти української фінансово-економічної

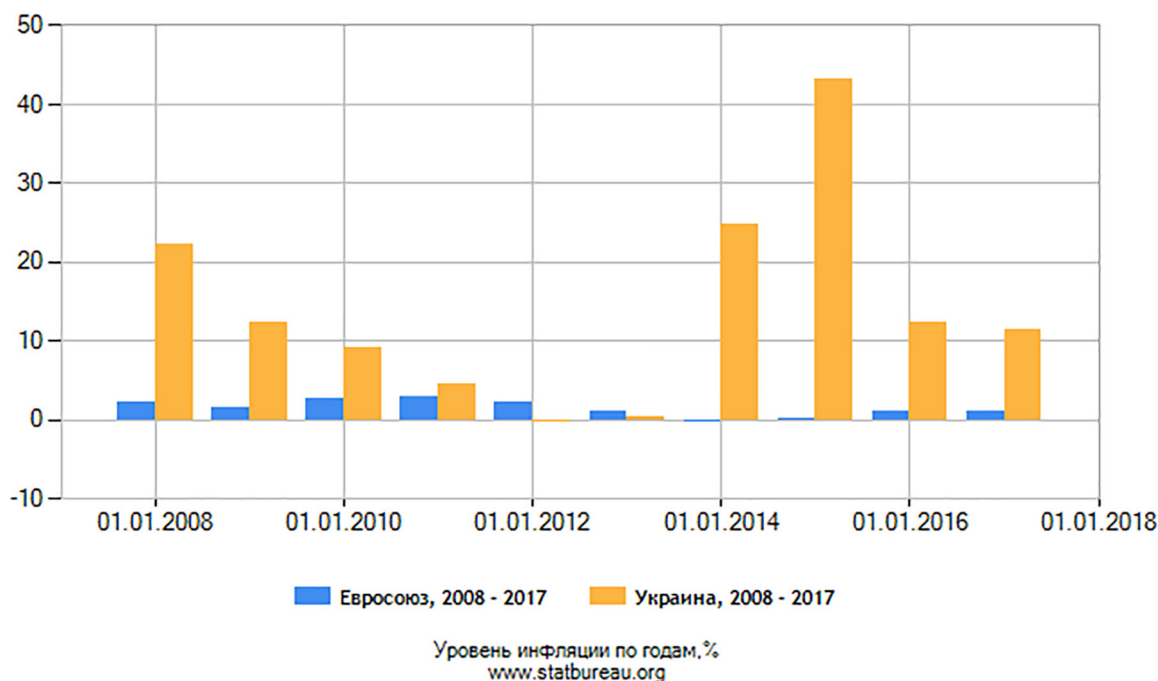

Рис. 5. Рівень інфляції України та Євросоюзу, за 2008–2017 роки [30]

системи спричиняють розширення факторних показників та зміну методик ефективної оцінки фінансової безпеки країни. Існує необхідність у зміні ряду аспектів управління фінансовою системою країни, які б нівелювали негативний торговельний баланс, нерозвиненість банківського сектора, високі темпи інфляції, спричинені політикою діючого уряду.

Перспективно-номінативний підхід реально забезпечити з врахуванням комплексу максимізації сильних сторін та можливостей, разом з мінімі-

зацією слабких сторін та загроз, що сприятимуть оптимізації рішень та розставленню пріоритетів, забезпечуючи визначення чіткої орієнтації щодо евентуально-перспективного та фінансово-економічного розвитку держави. З урахуванням загальної орієнтації у процесах, що відбуваються в рамках країни, та поряд відсутності визначення чіткого переліку способів та заходів, ресурсного потенціалу та засобів, за допомогою яких реально досягнути оптимум.

Література

1. Багатеренко А. О. Проблеми та перспективи європейської інтеграції України / А. О. Багатеренко, К. В. Бакал, А. І. Винокурова, Б. О. Галімух, К. Т. Гейдарова., Д. В. Коваль, К. С. Літвінова, О. М. Маєвська, О. А. Мілованова, А. П. Ширіна, О. М. Гончаренко // [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://jrn1.nau.edu.ua/index.php/IMV/article/viewFile/5915/6665>
2. Васенко В. К. Тіньова економіка України та шляхи її детінізації / Васенко В. К. // Вісник Черкаського університету — Серія «Економічні науки» — 2016 р. № 1 — Ст. — 15–23.
3. Волошанюк Н. В. Дефіцит державного бюджету України та проблеми управління ним / Волошанюк Н. В., Мавдрік О. О. «Молодий вчений» — № 5 (45) — 2017 р. — Ст. 529–532.
4. Івашко О. Фінансова безпека України в умовах кризових явищ в економіці / Івашко О. // Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки — РОЗДІЛ V. Гроші, фінанси та кредит. 2, 2015 — Ст. 61–66.
5. Козак Л. С. Іноземні інвестиції в економіці України / Л. С. Козак, Д. В. Цветков // Економіка та управління на транспорті. — К.: НТУ, 2017. — Вип. 4 — Ст. 109–115. <http://publications.ntu.edu.ua/eut/2017-04/109-115.pdf>
6. Разумова Г. В. Дефіцит бюджету держави / Разумова Г. В., Колосова А. Р. // International Scientific Journal <http://www.inter-nauka.com/> <https://www.inter-nauka.com/uploads/public/14567847457960.pdf>
7. Скакун Л. А. Фінансова звітність сільськогосподарських підприємств як галузевий інструмент залучення інвестицій / Скакун Л. А. // — [Електронне джерело]. — Режим доступу: <http://www.economy-confer.com.ua/full-article/1980/> Ст. 63–66.
8. Субботович Ю. Індикатори фінансової безпеки України. / Ю. Субботович, О. Антропова // Світ фінансів № 2–2013 р. — Ст. 144–151.
9. 14-та міжнародна конференція «Овочі та фрукти України-2017. Об'єднання заради успіху», Київ 5–7 грудня 2017 р., http://eizvestia.com/uk/news_economy-ukr/full/812-za-pidsumkami-9-misyaciv-2017-r-zrostannya-obsyagu-eksporu-ovochiv-z-ukraini-skladaye-104
10. https://uk.wikipedia.org/wiki/Фінансова_безпека
11. <http://www.oilworld.ru/news/wheat/262050>
12. <https://kurkul.com/news/10517-ukrayina-u-2017-r-vstanovila-nizku-rekordiv-z-eksporu-silgospproduktsiyi>
13. http://icps.com.ua/assets/uploads/files/IU_74_UKR_2017_12_13_col_2065.pdf
14. <https://www.kmu.gov.ua/ua/news/249500233>
15. Тенденції тіньової економіки file:///C:/Users/admin/Documents/Downloads/%D0%A2%D0%B5%D0%B%D0%B4%D0%B5%D0%BD%D1%86_%20%D1%82_%D0%BD%D1%8C%D0%BE%D0%B2%D0%BE_%20%D0%B5%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%BC_%D0%BA%D0%B8%202016.pdf
16. <http://ukraine-eu.mfa.gov.ua/ua/ukraine-eu/trade-and-economic/ukraine-eu-investments>
17. https://dt.ua/ECONOMICS/inozemni-kapitalni-investiciyi-standovlyat-lishe-3-zagalnogo-obsyagu-investiciy-v-ukrayini-ekspert-251006_.html
18. http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2016/zd/ives/ives_u/ives0716_u.htm
19. http://ipress.ua/news/ukraina_u_2018_rotsi_poverne_mvfv_44_milyardy_243426.html
20. <http://zak-kor.net/41537-ukrayina-maye-pogasiti-borg-pered-mvf-u-438-mlrd-griven-v-2018.html>
21. https://zaxid.net/mvf_visunuv_ukrayini_chotiri_vimogi_dlya_otrimannya_nastupnogo_transhu_n1440607
22. <https://ukraine-office.eu/inside-ukraine-ukraine-eu-relations/>

23. <https://hromadskeradio.org/programs/hromadska-hvylya/novi-eksportni-kvoty-mozhut-buty-shvydko-vycherpani-kyuan>
24. <http://www.worldbank.org/uk/news/opinion/2017/12/14/ukraine-state-banks>
25. <https://www.epravda.com.ua/columns/2018/01/18/633149/>
26. <http://icps.com.ua/ukrayina-pidsumky-2017-ta-vyklyky-2018/>
27. INSIDE UKRAINE — Міжнародний центр перспективних досліджень — грудень 13—2017-№ 74
28. https://uk.wikipedia.org/wiki/Маастрихтський_договір
29. https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%94%D0%B5%D1%80%D0%B6%D0%B0%D0%B2%D0%BD%D0%B8%D0%B9_%D0%B1%D0%BE%D1%80%D0%B3_%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B8
30. <https://www.statbureau.org/ru/european-union/inflation-charts-yearly>
31. <https://svitinvest.com.ua/torgovlya-na-birzhe/torgovlya-obligaciyami/>

References

1. Bahaterenko A. O. Problemy ta perspektyvy yevropeiskoi intehratsii Ukrainy / A. O. Bahaterenko, K. V. Bakal, A. I. Vynokurova, B. O. Halimuk, K. T. Heidarova., D. V. Koval, K. S. Litvinova, O. M. Maievska, O. A. Milovanova, A. P. Shyrina, O. M. Honcharenko // [Elektronnyi resurs] — Rezhym dostupu: [http://jrnл.nau.edu.ua/index.php/IMV/article/viewFile/5915/6665](http://jrnل.nau.edu.ua/index.php/IMV/article/viewFile/5915/6665)
2. Vasenko V. K. Tinova ekonomika Ukrainy ta shliakhy yii detinizatsii / Vasenko V. K. // Visnyk Cherkaskoho universytetu — Seriiа «Ekonomichni nauky» — 2016 r. № 1 — St. — 15–23.
3. Voloshaniuk N. V. Defitsyt derzhavnogo biudzhetu Ukrainy ta problemy upravlinnia nym / Voloshaniuk N. V., Mavdryk O. O. «Molodyi vchenyi» — № 5 (45) — 2017 r. — St. 529–532.
4. Ivashko O. Finansova bezpeka Ukrainy v umovakh kryzovykh yavlyshch v ekonomitsi / Ivashko O. // Ekonomichni chasopys Skhidnoievropeiskoho natsionalnogo universytetu imeni Lesi Ukrainky — ROZDIL V. Hroshi, finansy ta kredyt. 2, 2015 — St. 61–66.
5. Kozak L. S. Inozemni investytsii v ekonomitsi Ukrainy / L. S. Kozak, D. V. Tsvietkov // Ekonomika ta upravlinnia na transporti. — K.: NTU, 2017. — Vyp. 4 — St. 109–115. <http://publications.ntu.edu.ua/eut/2017-04/109-115.pdf>
6. Razumova H. V. Defitsyt biudzhetu derzhavy / Razumova H. V., Kolosova A. R. // International Scientific Journal <http://www.inter-nauka.com/> <https://www.inter-nauka.com/uploads/public/14567847457960.pdf>
7. Skakun L. A. Finansova zvitnist silskohospodarskykh pidpriemstv yak haluzevyi instrument zaluchennia investytsii / Skakun L. A. // — [Elektronne dzherelo]. — Rezhym dostupu: <http://www.economy-confer.com.ua/full-article/1980/St.63-66>.
8. Subbotovych Yu. Indykatory finansovoi bezpeky Ukrainy. / Yu. Subbotovych, O. Antropova // Svit finansiv № 2–2013 r. — St. 144–151.
9. 14-ta mizhnarodna konferentsiia «Ovochi ta frukty Ukrainy-2017. Obiednannia zarady uspikhu», Kyiv 5–7 hrudnia 2017 r, http://eizvestia.com/uk/news_economy-ukr/full/812-za-pidsumkami-9-misyaciv-2017-r-zrostannya-obsyagu-eksportu-ovochiv-z-ukraini-skladaye-104.
10. https://uk.wikipedia.org/wiki/Finansova_bezpeka
11. <http://www.oilworld.ru/news/wheat/262050>
12. <https://kurkul.com/news/10517-ukrayina-u-2017-r-vstanovila-nizku-rekordiv-z-eksportu-silgospproduktsiyi>
13. http://icps.com.ua/assets/uploads/files/IU_74_UKR_2017_12_13_col_2065.pdf
14. <https://www.kmu.gov.ua/ua/news/249500233>
15. Tendentsii tinovoi ekonomiky file:///C:/Users/admin/Documents/Downloads/%D0%A2%D0%B5%D0%BD%D0%B4%D0%B5%D0%BD%D1%86_%20%D1%82_%D0%BD%D1%8C%D0%BE%D0%B2%D0%BE_%20%D0%B5%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%BC_%D0%BA%D0%B8%202016.pdf
16. <http://ukraine-eu.mfa.gov.ua/ua/ukraine-eu/trade-and-economic/ukraine-eu-investments>
17. https://dt.ua/ECONOMICS/inozemni-kapitalni-investiciyi-stanovlyat-lishe-3-zagalnogo-obsyagu-investiciy-v-ukrayini-ekspert-251006_.html
18. http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2016/zd/ives/ives_u/ives0716_u.htm
19. http://ipress.ua/news/ukraina_u_2018_rotsi_poverne_mv_f_44_milyardy_243426.html
20. <http://zak-kor.net/41537-ukrayina-maye-pogasiti-borg-pered-mvf-u-438-mlrd-griven-v-2018.html>
21. https://zaxid.net/mvf_visunuv_ukrayini_chotiri_vimogi_dlya_otrimannya_nastupnogo_transhu_n1440607
22. <https://ukraine-office.eu/inside-ukraine-ukraine-eu-relations/>

23. <https://hromadskeradio.org/programs/hromadska-hvylya/novi-eksportni-kvoty-mozhut-buty-shvydko-vycherpani-kyuan>
24. <http://www.worldbank.org/uk/news/opinion/2017/12/14/ukraine-state-banks>
25. <https://www.epravda.com.ua/columns/2018/01/18/633149/>
26. <http://icps.com.ua/ukrayina-pidsumky-2017-ta-vykyky-2018/>
27. INSIDE UKRAINE — Mizhnarodnyi tsentr perspektyvnykh doslidzhen — hruden 13–2017-№ 74.
28. https://uk.wikipedia.org/wiki/Mastrykhtskyi_dohovir
29. https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%94%D0%B5%D1%80%D0%B6%D0%B0%D0%B2%D0%BD%D0%B8%D0%B9_%D0%B1%D0%BE%D1%80%D0%B3_%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B8
30. <https://www.statbureau.org/ru/european-union/inflation-charts-yearly>
31. <https://svitinvest.com.ua/torgovlya-na-birzhe/torgovlya-obligaciyami/>